

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-431-3-5>

ARTISTIC FEATURES OF LITERARY PRAYER LINA LANSKA

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОЛИТВИ ЛІНИ ЛАНСЬКОЇ

Vinnichuk A. P.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Head of the Department of the
Ukrainian Language
Mykhailo Kotsiubynsky Vinnytsia State
Pedagogical University
Vinnytsia, Ukraine*

Віннічук А. П.

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української
літератури
Вінницький державний педагогічний
університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Krupka V. P.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of the Ukrainian Language
Mykhailo Kotsiubynsky Vinnytsia State
Pedagogical University
Vinnytsia, Ukraine*

Крупка В. П.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української
літератури
Вінницький державний педагогічний
університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Krot O. V.

*teacher of the highest category,
senior teacher,
teacher of primary classes
Lyceum No. 2 of the Kalyniv city
council of the Vinnytsia region
Kalynivka, Vinnytsia region, Ukraine*

Крот О. В.

*учитель вищої категорії,
старший вчитель,
учитель початкових класів
Лицей № 2 Калинівської міської ради
Вінницької області
м. Калинівка, Вінницька область,
Україна*

Літературознавиця А. Віннічук зазначає: «Накопичений мистецтвом слова досвід ніколи не відходить у безвість» [1, с. 1]. Таку долю має літературна молитва, яка завдяки трансформації з релігійного твору в художній поглиблює ліричне переживання, увиразнює сакральний зміст поетичного світобачення, крізь призму внутрішньої комунікації дозволяє читачу відчувати найпотемніше. Це є свідченням «пошуку нових прийомів і засобів художнього світовираження, обумовлених глибинними етноментальними особливостями української літератури» [4, с. 362].

Зв'язок ліричної героїні з Богом у книзі поезій «Цілую твій поділ» Ліни Ланської цілком природний і закономірний. Він невичерпний,

як небо і земля, як прагнення людини до сонця, до щастя, до самої себе, тому й слова «Я в Тебе вірую. Знаєш і Сам» [5, с. 29] звучать впевнено і зріло.

Молитва авторки напрочуд особистісна, герметична, а отже, символічна, тому й потребує вдумливого, уважного реципієнта. Ліна Ланська наповнює її відчуттям проникнень до своїх внутрішніх смислів і переконань, які екзистенціюють до світовиявів, набувають синергетичного вираження. З приводу звернення до цієї жанрової форми поетка зізнається, що молитва для неї – це «діалог з Тим, хто розуміє кожний порух людської душі, бо Він її створив і, втілюючи в людську подобу, пташиною випустив у світі. Хай вона, збиваючи коліна, шукає свій шлях, помиляючись, долаючи, відокремлюючи грішне від праведного. У лабіринтах долі, де за кожним рогом – черговий мінотавр, – клубок, що введе до світла, саме молитва»: «В Тобі – життя, душі тремка бентега, / Листочок заржавілих сподівань. / І сірий попіл з іскри ожива – / Коловороту альфа і омега» [5, с. 69].

Символіка, якою послуговується поетка у своїх текстах, змушує читача занурюватися в густу поетичну сугестію. І тоді він стає спів-автором, творцем естетично-перетвореного буття, однак зі сторони своєї правди, а діалогічність набуває ознак полілогічності, залишаючись у руслі виразного приватного світу, у якому молитва набуває характеристик сповідальності. І хай вони такими є лиш на рівні спорадичних проявів, але це якраз те, що сьогодні-і-зараз хвилює ліричну героїню і, відповідно, авторку: «Прости мене, Господи, знаю, / Пробачиш мене, а гріхи, / Коли спокушає лихий, / Спокутую... Виженеш з Раю? / За віщо? – Розраду шукає / У Пеклі глухий і сліпий. / Прости мене, Боже, прости» [5, с. 17].

Герметизм літературної молитви Ліни Ланської реалізується багаторівнево: від духовної субстанції слова – і до глибинної сутності поезії, що енергетично направлена від автора й до читача, який має відчутти усю її силу, незвідану символічну приналежність. Так, у поезії «Господи, стільки солі» домінуючу роль відведено символу *с о л і*, який розкриває емоційно-настрійний лад стривоженої, аж розпачливої рефлексії («Господи, стільки солі! / Солі і гіркоти. / Ллються струмки поволі – / Доля...») [5, с. 80]). Відповідне звучання проявляється ще й завдяки стилістичному прийому анепифори, яка не стільки створює враження локалізації емоції, скільки розширює буттєві її виміри, вказує на відкритість, незавершеність протікання. Своєрідного художнього вираження набуває символ *розірваного серця* («Втекла від демонічних сил луна») як духовно-вольової деструкції людського начала, що втрачає свої первинні, подаровані Богом спромоги через те, що потрапляє у коловорот колізій, які є абсолютно антагоністичними до того, що являють собою Божі заповіді. Тому і вихоплюється з уст

ліричної героїні у фіналі: «Мене лікують, пошепки кричать – / Багаття заготовлене до страти... / Та що мені одне з усіх багать, / Якщо Тебе ніколи не впізнати?» [5, с. 36]. Символ *свічі* є полісемантичним не лише у збірці, а й, зокрема, в художній тканині однієї з поезій («В порожнім храмі плакала свіча»). Так, свіча спочатку має лише метафоризовану структуру («плакала свіча, / Стікала тихо, полум'ям розцвівши» [5, с. 61]), однак під впливом висхідної градації видозмінюється, набуває більш драматичного звучання («Свіча ридала. Спалахом – у дим...» [5, с. 61]), і в кульмінаційній фазі рефлексії простежується не лише її трансформація, як символу, а й набуття трагічності завдяки тому, що одиничне/особистісне проявляється уже через гуртове/вселюдське («Хоч сотня свіч – гріхів згорять снопи. / Чи доло рватимуть у кров стернею» [5, с. 61]). І таких оригінальних різнотлумачень символіки в поетичній книзі чимало, що й надає їй особливо неповторного голосу.

Цей голос, напевно, є безмовним, бо мовчання – найдревніша молитва. Так молився Мойсей, так молився Ісус Христос... Тому підсвідомо авторка переходить на мовчазну поезію чи навіть поезію тиші, оскільки лише так вона може бути почутою.

В одній із релігійних статей читаємо: «При внутрішній молитві є потреба ввійти в своє серце, відкрити Євангеліє і «дивитися» в очі Ісуса, аж до повної відданості Його Серцю» [3]. І тоді діалог, про який мовить Ліна Ланська, стане двостороннім мовчанням або настільки взаємним, що потрапляєш у магнітне поле гармонії, коли повністю довіряєш Богові: «Господи, дякую вкотре – / Знаєш, що дати, що ні... / Скинеш із рам'я непотріб, / Щоб ні Тобі, ні мені... («Господи, чом наші долі» [5, с. 76]).

Почасти словесно-емоційне мовчання у молитві порушується пришвидшенням серцебиття ліричної героїні. І його таки чимало у ліричному метатексті. Взяти хоча б: «Прости мене, Отче... Не плачу, / Хоч болем вместила поріг. / Так тоскно мені нагорі, / Так холодно в спеку гарячу» [5, с. 19]; «Спинись, сховай свої мечі, / Пустель не випали – запізно. / Зловісно смерч гукає тризну, / І небо й сонце кленучи» [5, с. 55]; «Господи, чом наші долі / Лушиш, як білка горіх? / Мук і страждання доволі... / Може, світліш угорі?» [5, с. 76]. Такі аритмічні зсуви є питомою ознакою власне жіночої поезії, надають їй, попри герметичну сконденсованість, внутрішньо розхристаної чуттєвості, що не може не приваблювати читача, який ступає услід за автором, розширюючи свої горизонти... У цьому контексті цікаве питання опозиції «чоловіче-жіноче», яка належить до найдревніших культурних пар і завдяки чому зв'язок між ліричною героїнею й Богом стає особливо ціннісним [2, с. 31].

Молитва Ліни Ланської не закінчується на останньому своєму слові, вона продовжується, як продовжує існувати цей світ – і тоді мовчання переростає у тишу. А тиша і є глибинною співприсутністю Бога в нашому мікрокосмі, у нашому всесвіті. І тоді ми відчуваємося у ній безкінечними. Маємо можливість опиратися на Того, хто дає нам свободу, хто дарує єдність.

Література:

1. Віннічук А. П. Концепція героїчного минулого України та способи її художнього втілення в романній прозі другої половини ХХ століття (М. Сиротюк, В. Кулаковський, М. Глухенький) [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2009. 20 с.
2. Віннічук А., Крупка В. Рецепція маскуліних концептів у поезії Володимира Забаштанського. *Психолінгвістика в сучасному світі – 2020* : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Переяслав-Хмельницький, 22-23 жовтня 2020 р.). Л.О. Калмикова, Н.В. Харченко & І. В. Мисан (Ред.). Переяслав-Хмельницький : ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». С. 30–34 .
3. Коньор Я. Найстаріша молитва Світу. URL: <http://surl.li/rzaxg> (дата звернення: 27.03.2024).
4. Крупка В. П. Імперативи родового буття в ліриці Петра Перейноса. *Молодий вчений* : науковий журнал. 2016. № 6(33), ч. III. С. 362–365.
5. Ланська Л. Цілую твій поділ [поезії]. Житомир : Видавець О. О. Євенок. 104 с.